

PRACE NAUKOWE
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
RESEARCH PAPERS
of Wrocław University of Economics

247

Finanse publiczne

pod redakcją
Jerzego Sokołowskiego
Michała Sosnowskiego
Arkadiusza Żabińskiego

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Recenzenci: Teresa Famulska, Beata Filipiak, Tadeusz Juja, Andrzej Miszczuk,
Krystyna Piotrowska-Marczak, Marzanna Poniatowicz, Grażyna Wolska,
Urszula Zagóra-Jonszta

Redakcja wydawnicza: Jadwiga Marcinek, Joanna Świrska-Korlub

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: Zespół

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna na stronie www.ibuk.pl

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych
The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl>
oraz w The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-213-0

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Grażyna Ancyparowicz, Miłosz Stanisławski: Polski długi publiczny w latach 1991-2015	13
Arkadiusz Babczuk: Zadłużenie spółek komunalnych. Wybrane problemy..	24
Wiesława Cieślewicz: Zwolnienie podatkowe jako forma wspierania inwestycji – przypadek specjalnych stref ekonomicznych w Polsce	36
Agnieszka Cyburt: Uwarunkowania absorpcji funduszy Unii Europejskiej na przykładzie gmin województwa lubelskiego	46
Jolanta Gałuszka: Koncepcja ujednoczenia podatku w prawie Unii Europejskiej.....	60
Feliks Grądalski: Równowaga finansów publicznych w warunkach reparycyjnego systemu emerytalnego	70
Sylvia Grenda: Niejednoznaczność przepisów podatkowych i jej wpływ na przejrzystość systemu podatkowego w Polsce	79
Piotr Gut: Wybrane regulacje europejskie i krajowe mające przeciwdziałać nadużyciom w podatku VAT.....	90
Dagmara Hajdys: Procedura wyboru partnera prywatnego jako podstawowa determinanta zawarcia umowy partnerstwa publiczno-prywatnego.....	100
Jarosław Hermaszewski: Problemy w ocenie skuteczności zarządzania jednostką samorządu terytorialnego – analiza porównawcza wybranych gmin	109
Małgorzata Magdalena Hybka: Podatkowa grupa kapitałowa na gruncie przepisów ustawy o podatku obrotowym w Niemczech	120
Maria Jastrzębska: System zarządzania ryzykiem w jednostce samorządu terytorialnego – zarys problemu	130
Danuta Kołodziejczyk: Subwencja wyrównawcza jako źródło wsparcia finansowego gmin w Polsce.....	139
Paweł Kowalik: Sposób obliczania potencjału podatkowego niemieckich gmin	151
Iwona Kowalska: Instrumenty finansowe wspierające ideę podwyższenia wieku emerytalnego w Polsce	161
Agnieszka Krzemińska: Ekonomiczna pozycja sektora samorządowego w systemie finansów publicznych w Polsce	170
Janusz Kudła: Zmiany struktury wpływów budżetowych w wybranych państwach Unii Europejskiej w latach 2008-2010	180
Piotr Laskowski: Budżet zadaniowy jako narzędzie realizacji strategii rozwoju jednostki samorządu terytorialnego	191

Sylvia Łęgowik-Świącik: Problemy wdrażania kontroli zarządczej w sektorze finansów publicznych	202
Zofia Łękawa: Możliwości wykorzystania metody DEA do oceny wiarygodności ekonomicznej jednostki samorządu terytorialnego – przegląd badań i praktyczny aspekt zastosowania metody	210
Paweł Marszałek: Finansyzacja – problemy i kontrowersje	220
Magdalena Miszczuk: Deficyty i zadłużenie wybranych jednostek samorządu terytorialnego w świetle ograniczeń ustawowych	231
Ewelina Młodzik: Zarządzanie ryzykiem w świetle nowej ustawy o finansach publicznych	240
Jarosław Olejniczak: Wskaźnik podstawowych dochodów podatkowych na mieszkańca a poziom rozwoju gmin – na przykładzie województwa dolnośląskiego	249
Monika Pasternak-Malicka: Elektroniczne deklaracje jako dogodna forma rozliczeń podatku dochodowego od osób fizycznych	260
Paweł Piątkowski: Strategie finansowania długu publicznego a ryzyko kryzysu walutowego	274
Krystyna Piotrowska-Marczak: Kierunki i skutki reformy finansów publicznych w Polsce od 2012 roku	283
Krystyna Piotrowska-Marczak, Tomasz Uryszek, Aneta Tylman: Zarządzanie finansami publicznymi poprzez dążenie do osiągnięcia nadwyżki budżetowej	292
Marian Podstawka, Agnieszka Deresz: Redystrybucyjna rola obciążeń finansowych osób fizycznych w latach 2008-2010	301
Piotr Ptak: Wydatkowa reguła dyscyplinująca a poprawa stanu finansów publicznych w Polsce	314
Joanna Rakowska: Statystyczne i praktyczne znaczenie środków unijnych dla gmin	325
Jarosław Skorwider: Możliwości kształtowania potencjału inwestycyjnego powiatów	336
Michał Sosnowski: Realizacja zasady sprawiedliwego opodatkowania w podatku dochodowym od osób fizycznych	346
Marcin Stępień: Klasyfikacja i pomiar wybranych kategorii ekonomicznych w aspekcie prawa bilansowego i podatkowego	359
Monika Szudy: Polityka fiskalna Hiszpanii w warunkach kryzysu ekonomicznego 2008+	367
Michał Thlon, Piotr Podsiadło: Emisja obligacji katastrofalnych w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego jako źródło finansowania ryzyka katastrof	378
Monika Truszkowska-Kurstak: Problematyka zachowania wiarygodności sprawozdań finansowych samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej w świetle obowiązujących przepisów prawa – wybrane zagadnienia	390

Alina Walenia: Zasilanie finansowe z budżetu państwa a realizacja ustawowych zadań przez gminy Podkarpacia.....	401
Adam Wasilewski: Finansowe wsparcie Unii Europejskiej dla gminnych inwestycji infrastrukturalnych jako instrument polityki rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich.....	412
Mirosław Wasilewski, Marzena Ganc: Funkcjonowanie podatku VAT w opinii rolników indywidualnych oraz możliwości wprowadzenia podatku katastralnego w rolnictwie.....	421
Barbara Wieliczko: Stan finansów publicznych w Polsce a wsparcie rolnictwa.....	430
Dorota Wyszowska: Zdolność absorpcyjna jednostek samorządu terytorialnego w zakresie środków pomocowych UE (na przykładzie gmin województwa podlaskiego).....	440
Jolanta Zawora: Partnerstwo publiczno-prywatne jako forma finansowania inwestycji publicznych.....	449
Magdalena Ziolo: Inwestycje komunalne w aspekcie dobra publicznego i zdolności gmin do ich realizacji.....	459
Arkadiusz Żabiński: Instytucjonalne uwarunkowania wykorzystania uproszczonych form opodatkowania.....	470

Summaries

Grażyna Ancyparowicz, Miłosz Stanisławski: Public deficit in Poland from 1991 to 2015.....	23
Arkadiusz Babczuk: Municipal companies' debt. Selected problems.....	35
Wiesława Cieślewicz: Tax relief as a form of investment support – a case of special economic zones in Poland.....	45
Agnieszka Cyburt: Conditioning of absorption of the European Union funds on the example of communes of the Lubelskie Voivodeship.....	59
Jolanta Gałuszka: The concept of tax unification in the European Union law.....	69
Feliks Grądalski: Public finance equilibrium in defined benefit pension system.....	78
Sylwia Grenda: The ambiguity of tax regulations and its influence on the transparency of the Polish tax system.....	89
Piotr Gut: Selected European and Polish regulations to prevent value added tax abuse.....	99
Dagmara Hajdys: The procedure for selecting a private partner as a prerequisite for concluding a public-private partnership agreement.....	108
Jarosław Hermaszewski: Problems in the assessment of management effectiveness of local government units – comparative analysis of selected communities.....	119

Malgorzata Magdalena Hybka: VAT grouping in the provisions of the turnover tax law in Germany.....	129
Maria Jastrzębska: Risk management system in territorial self-government units – outline of the issue	138
Danuta Kołodziejczyk: Compensatory subsidies as a source of financial support for Polish communes	150
Paweł Kowalik: The method of calculating the amount of fiscal capacity of German municipalities.....	160
Iwona Kowalska: Financial instruments to support the idea of extending retirement age in Poland	169
Agnieszka Krzemińska: Local government sector economic position in the public finances in Poland	179
Janusz Kudła: Adjustment of general government revenues during the financial crisis 2008-2010.....	190
Piotr Laskowski: Assignment budgeting as a tool for implementing developmental strategies of local government units	201
Sylvia Łęgowik-Świącik: Problems with the implementation of management control in public finance sector.....	209
Zofia Łękawa: Potential applications of data envelopment analysis in the evaluation of economic credibility of a self-government entity – a review of research and a practical aspect of method’s application.....	219
Paweł Marszałek: Financialization – problems and controversies	230
Magdalena Miszczuk: Deficits and debt of selected self-government units in the light of statutory restrictions.....	239
Ewelina Młodzik: Risk management in the light of the act of public finance	248
Jarosław Olejniczak: Basic tax income per capita versus the level of development of municipalities – the example of Lower Silesian voivodeship..	259
Monika Pasternak-Malicka: E-filing as a convenient way to file personal income tax forms	273
Paweł Piątkowski: Strategies of financing of public debt and the risk of currency crisis	282
Krystyna Piotrowska-Marczak: Directions and effects of public finance reform in Poland from 2012.....	291
Krystyna Piotrowska-Marczak, Tomasz Uryszek, Aneta Tylman: Management of public finances in a way leading to the budgetary surplus	300
Marian Podstawka, Agnieszka Deresz: Redistribution function of personal financial charges in 2008-2010	313
Piotr Ptak: Disciplined spending rule and improvement of public finances position in Poland	324
Joanna Rakowska: Significance of EU funds for communes – budget aspects and authorities’ opinions.....	334
Jarosław Skorwider: Opportunities of creating the investment potential of rural counties	344

Michał Sosnowski: Implementation of the principle of fair taxation in the individual income tax	358
Marcin Stępień: Classification and measurement of some economic categories in the aspect of balance and tax law.....	366
Monika Szudy: Fiscal policy in Spain in the conditions of economic crisis 2008+	377
Michał Thlon, Piotr Podsiadło: Issue of catastrophic bonds in the range of Public Private Partnership as a source of disaster risk financing.....	389
Monika Truszkowska-Kurstak: Problems of maintaining credibility of independent public health care centres' financial reports in the light of law chosen issues.....	400
Alina Walenia: Financing from state budget and implementation of statutory tasks by Subcarpathian communes.....	411
Adam Wasilewski: EU financial support for communal infrastructural investments as a tool of development policy of non-agricultural economic activity in rural areas	420
Mirosław Wasilewski, Marzena Ganc: Functioning of Value Added Tax in the opinion of individual farmers and the possibilities of cadastral tax implementation in agriculture	429
Barbara Wieliczko: Public finance in Poland vs. support for agriculture	439
Dorota Wyszowska: Self-government entities' absorption capacity of EU aid funds (Podlaskie Voivodeship communes – case study).....	448
Jolanta Zawora: Public-private partnership as a form of financing of public investment.....	458
Magdalena Ziolo: Municipal investments as a category of public goods and the ability of municipalities to undertake them	469
Arkadiusz Żabiński: Institutional conditioning of use lump-sum-based forms of taxation	481

Marian Podstawka, Agnieszka Deresz

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

REDYSTRYBUCYJNA ROLA OBCIĄŻEŃ FINANSOWYCH OSÓB FIZYCZNYCH W LATACH 2008-2010

Streszczenie: W artykule podjęto próbę określenia właściwości podatku dochodowego od osób fizycznych i jego wpływu na wysokość obciążeń podatników. Zaprezentowano również paropodatki, tj. ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne, oraz ich znaczenie w aspekcie obciążeń finansowych. Do realizacji przedmiotu opracowania zastosowano twierdzenia zaproponowane przez N. Kakwaniego i P.J. Lamberta. Jako informacje źródłowe wykorzystano dane dotyczące podatników rozliczających się z PIT w Urzędzie Skarbowym w Siedlcach za lata 2008-2010.

Słowa kluczowe: redystrybucja, podatek dochodowy od osób fizycznych.

1. Wstęp

Polski system obciążeń finansowych obejmuje wiele podatków, jak też inne świadczenia o charakterze paropodatkowym. Są to różnego rodzaju opłaty, a przede wszystkim obowiązkowe obciążenia publiczne, szczególnie składki na ubezpieczenia społeczne i składka zdrowotna. Stanowią one obciążenie dochodów podatników, wpływając tym samym na poziom ich dobrobytu.

Celem opracowania jest próba określenia właściwości podatku dochodowego od osób fizycznych oraz empiryczna ocena jego wpływu i obciążeń z tytułu ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego na sytuację dochodową podatników.

Do osiągnięcia celu opracowania zastosowano:

- ocenę warunków progresywności systemu podatku dochodowego od osób fizycznych określonych w pracy N. Kakwaniego i P.J. Lamberta (1998)¹, jak również
- miary progresji strukturalnej, tj. miarę progresji zobowiązań (*Liability Progression* – LP) oraz miarę progresji resztowej (*Residual Progression* – RP) przyjęte przez P.J. Lamberta (2001)².

¹ N. Kakwani, P.J. Lambert, *On Measuring Inequality in Taxation: A New Approach*, (97/17), The University of New South Wales, School of Economics, s.1-4

² P.J. Lambert, *The Distribution and Redistribution of Income*, Manchester University Press, Manchester 2001, s. 197-198.

Jako informacje źródłowe do przedmiotowych rozważań wykorzystano dane zaczerpnięte z systemu POLTAX, dotyczące podatników rozliczających się z PIT w Urzędzie Skarbowym w Siedlcach za lata 2008-2010.

2. Charakterystyka systemu podatku dochodowego od osób fizycznych

Ocena struktury dochodów budżetu państwa przedstawiona w tab. 1 wskazuje, że podatki pośrednie i podatki bezpośrednie stanowiły: w roku 2008 ponad 86%, w roku 2009 ponad 78%, natomiast w roku 2010 blisko 89% wszystkich dochodów budżetu państwa. Ważnym źródłem dochodów budżetowych był podatek dochodowy od osób fizycznych. Wpływy z niego stanowiły w 2008 r. ponad 15%, w 2009 r. ponad 13% i w 2010 r. ponad 14% wszystkich budżetowych dochodów. Większość dochodów podatkowych budżetu państwa pochodziła jednak z podatku od towarów i usług oraz akcyzy – w roku 2008 ponad 60%, w roku 2009 roku blisko 56% i w roku 2010 ponad 65% wszystkich dochodów budżetu państwa.

Struktura dochodów budżetowych przedstawiona w tab. 1 wskazuje, że kompleksowość analizy w zakresie wysokości i rozkładu obciążeń podatkowych wymaga, aby oprócz podatku dochodowego od osób fizycznych uwzględnić również podatki pośrednie (a przede wszystkim podatek od towarów i usług oraz akcyzę). Z tego samego względu w opracowaniu tym uwzględnione zostaną także inne istotne obciążenia dochodów osobistych, jakimi są obowiązkowe składki na ubezpiecze-

Tabela 1. Struktura dochodów budżetowych w latach 2008-2010

Lp.	Wyszczególnienie dochodów	Planowane dochody w mln zł			Wykonanie budżetu w mln zł		
		na 2008 rok	na 2009 rok	na 2010 rok	na 2008 rok	na 2009 rok	na 2010 rok
	Dochody, z tego:	281 892,1	272 911,5	249 006,6	253 547,3	274 183,5	250 302,8
1	Podatki pośrednie w tym, podatek od towarów i usług oraz akcyzy	164 890,0	147 462,0	160 370,0	153 677,7	154 957,7	165 189,7
		163 900,0	145 900,0	159 270,0	152 272,9	153 381,6	163 564,8
2	Podatek dochodowy od osób prawnych	27 150,0	24 000,3	26 300,0	27 159,7	24 156,6	21 769,9
3	Podatek dochodowy od osób fizycznych	36 154,0	34 350,0	36 085,0	38 658,5	35 763,7	35 592,5
4	Podatek tonażowy i podatki zniesione	0,4	0,0	0,0	3,5	0,8	0,5
5	Dochody niepodatkowe	18 415,6	25 335,7	22 411,2	19 308,9	27 433,4	24 501,6
6	Środki z Unii Europejskiej i z innych źródeł niepodlegające zwrotowi	35 282,1	41 763,5	3 370,4	14 739,0	31 871,3	3 248,6

Źródło: Sprawozdanie operatywne z wykonania budżetu państwa, Ministerstwo Finansów, Departament Budżetu Państwa (www.mf.gov.pl).

nia społeczne oraz obowiązkowa składka na ubezpieczenie zdrowotne. Wymienione rodzaje ubezpieczeń są niewątpliwie ściśle związane z podatkiem dochodowym od osób fizycznych. Podlegają one odliczeniu odpowiednio od dochodu do opodatkowania oraz od obliczonego podatku.

Składki na ubezpieczenia społeczne oraz składka zdrowotna, jak już wspomniano, są pewnego rodzaju wydatkami, które podlegają odliczeniu przy obliczaniu należności podatkowej. Stopa składki na ubezpieczenie zdrowotne w latach 2008-2010 wynosiła 9,00%. Składka nie podlegała w całości odliczeniu od podatku, a jedynie 7,75% podstawy jej wymiaru. Kwoty wpłat na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe podlegały odliczeniu od dochodu, czyli powodowały obniżenie podstawy opodatkowania.

Podatek dochodowy od osób fizycznych od początku obowiązywania – od 1 stycznia 1992 r. – jest z założenia podatkiem progresywnym. Jego progresja jest konsekwencją rosnących progowo krańcowych stóp podatkowych. Taka konstrukcja oznacza istnienie kwoty wolnej od opodatkowania, która w latach 2008-2010 wynosiła 3 089,00 zł, oraz stóp krańcowych, które w roku 2008 wynosiły: 19, 30 oraz 40%, natomiast w latach 2009-2010 – 18 i 32%. System podatku dochodowego od osób fizycznych obejmuje istnienie preferencyjnych sposobów opodatkowania (wspólnego opodatkowania przez małżonków oraz osób samotnie wychowujących dzieci), jak też istnienie ulg i zwolnień podatkowych. Dzięki takiej konstrukcji podatek dochodowy od osób fizycznych różnicuje wielkość obciążeń poszczególnych grup podatników i wpływa na wtórny podział dochodów. Dlatego też powszechnie stosowanym podatkiem służącym łagodzeniu nierówności dochodów jest progresywny podatek dochodowy od osób fizycznych. Funkcja redystrybucja, obok funkcji fiskalnej, jest jego podstawową funkcją. Na ogół redystrybucja oznacza, że w wyniku działania systemu podatkowego maleją nierówności, czyli dochód osób uboższych staje się względnie wyższy, natomiast dochód osób bogatszych – względnie niższy.

Progresja podatku dochodowego od osób fizycznych może być oceniana w kontekście warunków progresywności zaproponowanych w roku 1997 przez N. Kakwaniego i P.J. Lamberta, zgodnie z którymi:

- Po pierwsze, minimalna zasada progresji została określona wzorem:

$$x_i \geq x_j \Rightarrow t_i \geq t_j^3. \quad (1)$$

- Po drugie, zasada progresji została określona wzorem:

$$x_i \geq x_j \text{ i } t_i \geq t_j \Rightarrow \frac{t_i}{x_i} > \frac{t_j}{x_j}^4, \quad (2)$$

gdzie: x_i, x_j – dochód przed opodatkowaniem,

t_i, t_j – wysokość podatku należnego.

³ N. Kakwani, P.J.Lambert, *On Measuring Inequality in Taxation: A New Approach*, (97/17), The University of New South Wales, School of Economics, s. 1.

⁴ Tamże.

Warunek określony wzorem (1) oznacza minimalny stopień wzrostu wysokości podatku należnego w miarę wzrostu dochodu. Zgodnie z tym warunkiem koniecznym do zaistnienia progresji podatkowej (ale nie wystarczającym) jest obciążenie wyższych lub równych dochodów nie niższą kwotą podatku należnego. Progresja podatkowa określona wzorem (2) oznacza już nie tylko wyższe kwotowo obciążenia podatkowe, ale również wyższy odsetek dochodu, który należy oddać w formie podatku. Każdy system podatkowy niespełniający tego warunku określany jest jako regresywny. Przedmiotowy warunek (2) wyklucza podatek liniowy, dla którego średnia stopa podatku $\frac{t}{x}$ nie zależy od wysokości dochodu x^5 .

3. Obciążenia finansowe osób fizycznych

Dane przedstawione w tab. 3, 4 i 5 określają stopy obciążeń wynikające z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego odpowiednio w latach 2008-2010. Zostały one określone w zależności od wysokości dochodu osiąganego przez podatnika.

Do obliczenia przedmiotowych obciążeń przyjęte zostały wyłącznie dane podatników nieprowadzących pozarolniczej działalności gospodarczej, rozliczających się za lata podatkowe 2008-2010 na formularzu zeznania podatkowego PIT-37. Do tej grupy należało w roku 2008 60,76%, w roku 2009 57,46%, natomiast w roku 2010 57,96% wszystkich podatników miasta Siedlce i jego powiatu. Strukturę podatników z uwzględnieniem rodzaju składanego zeznania podatkowego przedstawia tab. 2.

Tabela 2. Struktura podatników ze względu na rodzaj składanego zeznania podatkowego

Rodzaj złożonego zeznania podatkowego	Liczba podatników			Struktura w %		
	w 2008 r.	w 2009 r.	w 2010 r.	w 2008 r.	w 2009 r.	w 2010 r.
PIT-36	6 918	6 429	6 756	7,56	7,81	8,26
PIT36L	1 382	1 603	1 549	1,51	1,95	1,89
PIT-37	55 595	47 277	47 390	60,76	57,46	57,96
PIT-40	2 041	1 580	1 230	2,23	1,92	1,50
PIT-40A	25 563	25 392	24 851	27,94	30,86	30,39
Σ	91 499	80 701	81 776	100,00	100,00	100,00

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z systemu POLTAX Urzędu Skarbowego w Siedlcach.

Przedstawione w tab. 3, 4 i 5 wyniki dotyczące obciążeń podatników z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych oraz ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego wskazują na redystrybucyjne właściwości tych obciążeń.

⁵ Tamże.

Należy zauważyć, że uzyskane wyniki w tab. 3, 4 i 5 wskazują, że obciążenie z tytułu analizowanego podatku charakteryzuje się tendencją wzrostową, biorąc pod uwagę osiągnięte dochody brutto. Najniższe procentowo obciążenia dotyczą podatników, których dochód nie przekroczył 5000,00 zł brutto w ciągu roku (w 2008 r. 0,56%, w 2009 r. 0,40% i w 2010 r. 0,42%), najwyższe zaś podatników, których dochód był wyższy od 120 000,00 zł (w 2008 r. 17,90%, w 2009 r. 12,20% i w 2010 r. 12,18%). Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne w największym stopniu obciążały dochody najmniej zarabiających, poniżej 5000,00 zł (w 2008 r. 13,68%, w 2009 r.

Tabela 3. Obciążenia z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego w 2008 r.

Roczny dochód brutto		Obciążenia z tytułu ubezpieczenia społecznego	Obciążenia z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego	Obciążenia z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych	Łączne obciążenia
w zł		w %			
I przedział dochodowy	poniżej 5 000	13,68	5,41	0,56	19,65
	5 000-10 000	12,10	7,46	2,82	22,38
	10 000-15 000	13,31	7,89	3,96	25,16
	15 000-20 000	12,35	7,67	4,94	24,96
	20 000-25 000	12,13	7,63	5,42	25,18
	25 000-30 000	12,34	7,62	5,72	25,68
	30 000-35 000	12,59	7,62	5,91	26,12
	35 000-40 000	12,53	7,52	6,32	26,37
II przedział dochodowy	40 000-44 490	12,49	7,44	6,55	26,48
	44 490-50 000	12,49	7,31	7,32	27,12
	50 000-55 000	12,20	7,28	7,98	27,46
	55 000-60 000	12,33	7,17	7,92	27,42
	60 000-65 000	12,33	7,26	8,50	28,09
	65 000-70 000	12,37	7,31	8,63	29,31
	70 000-75 000	12,34	7,13	8,89	28,36
	75 000-80 000	12,24	7,31	9,16	28,71
III przedział dochodowy	80 000-85 528	12,21	7,34	9,33	28,88
	85 528-90 000	12,10	7,19	9,75	29,04
	90 000-95 000	11,56	7,26	10,20	29,02
	95 000-100 000	10,51	7,54	11,16	29,21
	100 000-105 000	11,53	7,27	11,83	30,63
	105 000-110 000	10,74	7,05	12,45	30,24
	110 000-115 000	8,92	7,00	12,77	28,69
	115 000-120 000	10,16	7,39	13,69	31,24
powyżej 120 000	7,81	7,39	17,90	33,10	

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z systemu POLTAX Urzędu Skarbowego w Siedlcach.

Tabela 4. Obciążenia z tytułu z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego w 2009 r.

Roczny dochód brutto		Obciążenia z tytułu ubezpieczenia społecznego	Obciążenia z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego	Obciążenia z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych	Łączne obciążenia
w zł		w %			
I przedział dochodowy	poniżej 5 000	13,08	5,61	0,40	19,09
	5 000-10 000	11,43	7,28	2,38	21,09
	10 000-15 000	13,02	7,86	3,52	24,40
	15 000-20 000	12,42	7,68	4,47	24,57
	20 000-25 000	12,09	7,61	4,88	24,58
	25 000-30 000	12,23	7,55	5,41	25,19
	30 000-35 000	12,35	7,55	5,56	25,46
	35 000-40 000	12,40	7,53	5,87	25,80
	40 000-45 000	12,37	7,45	6,18	26,00
	44 490-50 000	12,39	7,35	6,42	26,16
	50 000-55 000	12,18	7,31	6,78	26,27
	55 000-60 000	12,02	7,29	6,98	26,29
	60 000-65 000	12,02	7,26	7,34	26,62
	65 000-70 000	12,13	7,34	7,42	26,89
	70 000-75 000	12,18	7,19	7,62	26,99
	75 000-80 000	11,97	7,24	7,69	26,90
80 000-85 528	12,32	7,27	7,99	27,58	
II przedział dochodowy	85 528-90 000	11,76	7,19	8,34	27,29
	90 000-95 000	11,20	7,08	8,60	26,88
	95 000-100 000	11,94	7,44	8,59	27,97
	100 000-105 000	11,52	7,28	8,68	27,48
	105 000-110 000	11,27	7,66	9,09	28,02
	110 000-115 000	10,93	6,76	9,21	26,90
	115 000-120 000	10,19	6,86	9,72	26,77
	powyżej 120 000	7,99	7,26	12,20	27,45

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z systemu POLTAX Urzędu Skarbowego w Siedlcach.

13,08% i w 2010 r. 13,66%), natomiast w najmniejszym dochody powyżej 120 000,00 zł (w 2008 r. 7,81%, w 2009 r. 7,99% i w 2010 r. 8,06%). Wynika to z faktu, że podatnik, który przekroczy w trakcie roku 30-krotność miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce, przestaje płacić składki na ubezpieczenie emerytalne

Tabela 5. Obciążenia z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego w 2010 r.

Roczny dochód brutto		Obciążenia z tytułu ubezpieczenia społecznego	Obciążenia z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego	Obciążenia z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych	Łączne obciążenia
w zł		w %			
I przedział dochodowy	poniżej 5 000	13,66	5,64	0,42	19,72
	5 000-10 000	11,50	7,29	2,43	21,22
	10 000-15 000	13,01	7,92	3,54	24,47
	15 000-20 000	12,49	7,64	5,14	25,27
	20 000-25 000	12,17	7,63	4,58	24,38
	25 000-30 000	12,10	7,53	5,44	25,07
	30 000-35 000	12,35	7,52	5,76	25,63
	35 000-40 000	12,31	7,49	6,15	25,95
	40 000-45 000	12,32	7,41	6,39	26,12
	44 490-50 000	12,34	7,37	6,63	26,34
	50 000-55 000	12,23	7,26	6,91	26,40
	55 000-60 000	11,98	7,29	7,17	26,44
	60 000-65 000	11,98	7,39	7,33	26,70
	65 000-70 000	12,10	7,10	7,58	26,78
	70 000-75 000	11,67	7,22	7,66	26,55
	75 000-80 000	11,64	7,13	7,80	26,57
80 000-85 528	11,50	6,83	7,92	26,25	
II przedział dochodowy	85 528-90 000	11,17	6,90	8,16	23,23
	90 000-95 000	11,23	6,93	8,63	23,79
	95 000-100 000	10,77	7,19	8,55	26,51
	100 000-105 000	10,96	7,17	8,67	26,80
	105 000-110 000	10,94	7,26	9,22	27,42
	110 000-115 000	11,15	7,17	9,31	27,63
	115 000-120 000	9,89	7,52	9,53	26,94
	powyżej 120 000	8,06	7,30	12,18	27,54

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z systemu POLTAX Urzędu Skarbowego w Siedlcach.

i rentowe. Próg dochodów, powyżej którego składki na ubezpieczenia społeczne gwałtownie maleją, to w roku 2008 – 90 000,00 zł, w roku 2009 – 85 528,00 zł i w roku 2010 – 70 000,00 zł. Obciążenie z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego zarówno w roku 2008, jak i w latach 2009 i 2010 charakteryzuje się zbliżoną stopą,

niezależnie od osiąganego dochodu (w 2008 r. przyjęła ona granice 7,00-7,89%, w 2009 r. granice 6,86-7,86%, a w 2010 r. 6,83-7,92%), z wyjątkiem podatników, których dochody były niższe niż 5 000,00 zł, obciążenie to wynosiło odpowiednio: 5,41, 5,61 i 5,64%.

Ponadto należy zauważyć, że analizowany podatek dochodowy od osób fizycznych w 2008 r. w przedziałach dochodów od 50 000,00 do 55 000,00 zł, w 2009 r. – w przedziałach od 90 000,00 do 95 000,00 zł, natomiast w 2010 r. – od 15 000,00 do 20 000,00 zł oraz od 90 000,00 do 95 000,00 zł jest podatkiem regresywnym. W tych przedziałach nie spełnione są warunki wyrażone wzorami (1) oraz (2), tj. zobowiązania podatkowe tych podatników nie wzrastają w miarę wzrostu dochodu, co z kolei oznacza, że obciążenia podatkowe nie są odpowiednio wyższe dla wyższych dochodów.

Właściwości systemu podatkowego zależą w znacznej mierze od konstrukcji podatku dochodowego. Ocena własności systemu podatkowego może być prowadzona z wykorzystaniem m.in. miary progresji strukturalnej przyjętej przez P.J. Lamberta w 2001 r. Spośród miar progresji strukturalnej szczególne znaczenie mają dwie.

Pierwsza z nich, określana jest jako progresja zobowiązań (*Liability Progression* – LP), wyraża się wzorem:

$$LP(x) = \frac{m(x)}{a(x)}, \quad (3)$$

gdzie: $a(x) = \frac{t}{x}$ – średnia stopa podatku należnego dla dochodu x , $m(x) = \frac{\wedge t}{\wedge x}$ – krańcowa stopa podatku należnego dla dochodu x .

Skala podatkowa jest progresywna, jeśli dla dowolnego poziomu dochodu, przy którym należność podatkowa jest większa od zera, a więc $a(x) > 0$, spełniony jest warunek $m(x) > a(x)$, czyli $LP(x) > 1$ ⁶.

Druga z miar to progresja resztowa (*Residual Progression* – RP):

$$RP(x) = \frac{1 - m(x)}{1 - a(x)}. \quad (4)$$

Warunek progresji skali podatkowej jest spełniony dla $RP(x) < 1$ ⁷.

Wartości określające zakres progresji zobowiązań LP (x) oraz progresji resztowej RP (x) w tab. 6 dla roku 2008, w tab. 7 dla roku 2009 i tab.8 dla roku 2010 obliczone zostały odpowiednio według wzorów (3) i (4), w punktach odpowiadających średniej wartości dochodu z danego przedziału dochodowego.

⁶ P.J. Lambert, wyd. cyt., s. 197-198.

⁷ Tamże.

Tabela 6. Progresja zobowiązań oraz progresja resztowa w 2008 r.

Roczny dochód brutto w zł		Średnia stopa podatku w %	Krańcowa stopa podatku w %	LP (x)	RP (x)
I przedział dochodowy	poniżej 5 000	0,56	3,58	6,39	0,97
	5 000-10 000	2,82	5,98	2,12	0,97
	10 000-15 000	3,96	7,19	1,82	0,97
	15 000-20 000	4,94	7,09	1,44	0,98
	20 000-25 000	5,42	7,03	1,30	0,98
	25 000-30 000	5,72	7,00	1,22	0,99
	30 000-35 000	5,91	8,92	1,51	0,97
	35 000-40 000	6,32	8,43	1,33	0,98
	40 000-44 490	6,55	13,74	2,10	0,92
II przedział dochodowy	44 490-50 000	7,32	13,97	1,91	0,96
	50 000-55 000	7,98	7,26	0,91	1,01
	55 000-60 000	7,92	15,14	1,91	0,92
	60 000-65 000	8,50	10,19	1,20	0,98
	65 000-70 000	8,63	12,48	1,45	0,96
	70 000-75 000	8,89	12,97	1,46	0,96
	75 000-80 000	9,16	11,81	1,29	0,97
	80 000-85 528	9,33	16,95	1,82	0,92
III przedział dochodowy	85 528-90 000	9,75	18,47	1,89	0,90
	90 000-95 000	10,20	28,29	2,77	0,80
	95 000-100 000	11,16	25,10	2,25	0,84
	100 000-105 000	11,83	25,47	2,15	0,85
	105 000-110 000	12,45	19,22	1,54	0,92
	110 000-115 000	12,77	36,29	2,84	0,73
	115 000-120 000	13,69	27,44	2,00	0,84
		powyżej 120 000	17,90		

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z systemu POLTAX Urzędu Skarbowego w Siedlcach.

Tabela 7. Progresja zobowiązań oraz progresja resztowa w 2009 r.

Roczny dochód brutto w zł		Średnia stopa podatku w %	Krańcowa stopa podatku w %	LP (x)	RP (x)
I przedział dochodowy	poniżej 5 000	0,40	3,11	7,78	0,97
	5 000-10 000	2,38	5,28	2,22	0,97
	10 000-15 000	3,52	6,80	1,93	0,97
	15 000-20 000	4,47	6,27	1,40	0,98
	20 000-25 000	4,88	7,79	1,60	0,97
	25 000-30 000	5,41	6,42	1,19	0,99
	30 000-35 000	5,56	7,88	1,42	0,98
	35 000-40 000	5,87	8,47	1,44	0,97
	40 000-45 000	6,18	8,50	1,38	0,98
	45 000-50 000	6,42	10,17	1,58	0,96
	50 000-55 000	6,78	9,34	1,38	0,97
	55 000-60 000	6,98	11,23	1,61	0,95
	60 000-65 000	7,34	8,35	1,14	0,99
	65 000-70 000	7,42	10,32	1,39	0,97
	70 000-75 000	7,62	8,76	1,15	0,99
	75 000-80 000	7,69	12,30	1,60	0,95
80 000-85 528	7,99	14,20	1,78	0,93	
II przedział dochodowy	85 528-90 000	8,34	13,36	1,60	0,95
	90 000-95 000	8,60	8,48	0,99	1,00
	95 000-100 000	8,59	10,51	1,22	0,98
	100 000-105 000	8,68	17,26	1,99	0,91
	105 000-110 000	9,09	11,95	1,31	0,97
	110 000-115 000	9,21	20,91	2,27	0,87
	115 000-120 000	9,72	17,60	1,81	0,91
	powyżej 120 000	12,20			

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z systemu POLTAX Urzędu Skarbowego w Siedlcach.

Tabela 8. Progresa zobowiązań oraz progresja resztowa w 2010 r.

Roczny dochód brutto w zł		Średnia stopa podatku w %	Krańcowa stopa podatku w %	LP (x)	RP (x)
I przedział dochodowy	poniżej 5 000	0,42	3,11	7,40	0,97
	5 000-10 000	2,43	5,21	2,14	0,97
	10 000-15 000	3,54	7,16	2,02	0,96
	15 000-20 000	5,14	7,08	0,98	1,00
	20 000-25 000	4,58	6,79	1,48	0,98
	25 000-30 000	5,44	7,52	1,38	0,98
	30 000-35 000	5,76	8,69	1,51	0,97
	35 000-40 000	6,15	8,21	1,33	0,98
	40 000-45 000	6,39	8,65	1,35	0,98
	45 000-50 000	6,63	9,62	1,45	0,97
	50 000-55 000	6,91	9,89	1,43	0,97
	55 000-60 000	7,17	9,15	1,28	0,98
	60 000-65 000	7,33	10,72	1,46	0,96
	65 000-70 000	7,58	8,76	1,16	0,99
	70 000-75 000	7,66	9,75	1,27	0,98
	75 000-80 000	7,80	9,70	1,24	0,98
80 000-85 528	7,92	12,07	1,52	0,95	
II przedział dochodowy	85 528-90 000	8,16	17,49	2,14	0,90
	90 000-95 000	8,63	7,00	0,81	1,02
	95 000-100 000	8,55	11,12	1,30	0,97
	100 000-105 000	8,67	20,29	2,34	0,87
	105 000-110 000	9,22	11,32	1,23	0,98
	110 000-115 000	9,31	14,35	1,54	0,94
	115 000-120 000	9,53	17,88	1,88	0,94
	powyżej 120 000	12,18			

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych z systemu POLTAX Urzędu Skarbowego w Siedlcach.

Obliczenia wykazane w tab. 6, 7 i 8 wskazują, że:

- Po pierwsze podatek od dochodów osobistych w przedziałach: w 2008 r. od 50 000,00 do 55 000,00 zł, 2009 r. od 90 000,00 do 95 000,00 zł, i w 2010 r. od 15 000,00 zł do 20 000,00 zł oraz od 90 000,00 do 95 000,00 zł nie jest podatkiem progresywnym. Nie spełnia on warunku progresywności zawartego we wzorze (3), zgodnie z którym $LP(x) > 1$. Ponadto należy zauważyć, że w pozostałych granicach dochodów, tj. w 2008 r. od 15 000,00 do 40 000,00 zł oraz od

60 000,00 do 80 000,00 zł i od 105 000,00 zł do 110 000,00 zł, w 2009 r. od 15 000,00 do 20 000,00 zł oraz od 25 000,00 do 55 000,00 zł, od 60 000,00 do 75 000,00 zł, od 95 000,00 do 100 000,00 zł i od 105 000,00 do 110 000,00 zł, natomiast w 2010 r. od 20 000,00 do 85 528,00 zł oraz od 95 000,00 do 100 000,00 zł i od 105 000,00 do 115 000,00 zł, jest on w niewielkim stopniu progresywny. Największą progresywnością charakteryzuje się skala podatkowa dla dochodów: w 2008 r. z przedziału od 0 do 5 000,00 zł oraz od 90 000,00 do 95 000,00 zł i od 110 000,00 do 115 000,00 zł, natomiast w latach 2009 i 2010 z przedziału od 0 do 5 000,00 zł, co oznacza, że w tym przedziale dochodowym najbardziej zmniejszane są nierówności dochodowe.

- Po drugie, rozważając założenie zawarte we wzorze (4), zgodnie z którym warunek progresji podatkowej jest spełniony dla $RP(x) < 1$, obowiązująca w latach podatkowych 2008-2011 skala podatkowa dla podatników miasta Siedlce i jego powiatu nie była progresywna dla przedziału dochodowego: w 2008 r. od 50 000,00 do 55 000,00 zł, w 2009 r. od 90 000,00 do 95 000,00 zł i w 2009 r. od 15 000,00 do 20 000,00 zł oraz od 90 000,00 do 95 000,00 zł. W pozostałych przedziałach dochodowych była ona zbliżona do proporcjonalnej (liniowej). Miara progresywności resztowej przyjęła w nich wartości w granicach: w 2008 r. w pierwszym przedziale skali podatkowej – 0,92-0,99, w drugim przedziale – 0,92-0,98 i w trzecim przedziale – 0,73-0,92, natomiast w latach 2009-2010 odpowiednio: w pierwszym przedziale 0,93-0,99 i 0,90-0,99 oraz w drugim przedziale 0,87-0,98. Pozwala to wyciągnąć wniosek, że podatek dochodowy od osób fizycznych w latach 2008-2010 w niewielkim stopniu przyczynił się do zmniejszenia nierówności dochodowych podatników.

4. Podsumowanie

Na podstawie powyższych rozważań można wyciągnąć wniosek, że system podatku dochodowego od osób fizycznych dla znacznej większości podatników nieprowadzących pozarolniczej działalności gospodarczej miasta Siedlce i jego powiatu, rozliczających się na formularzu PIT-37, jest łagodnie progresywny. Wskazuje na to stopień obciążeń z tytułu omawianego podatku w latach 2008-2010, który dla podatników w znikomym stopniu rośnie w miarę wzrostu dochodu. Wskazują na to również obliczenia miar: progresji zobowiązań oraz progresji resztowej. Należy jednak zwrócić uwagę, że progresywność podatku dochodowego od osób fizycznych nie dla wszystkich przedziałów dochodowych jest jednakowa.

Ponadto w przedziałach dochodów:

- od 50 000,00 do 55 000,00 zł w 2008 r.,
 - od 90 000,00 do 95 000,00 zł w 2009 r. oraz
 - od 15 000,00 do 20 000,00 zł oraz od 90 000,00 do 95 000,00 zł w 2010 r.
- podatek dochodowy od osób fizycznych jest podatkiem regresywnym, gdyż tu stopa obciążenia z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych maleje w miarę wzro-

stu dochodu. Wskazują na to obliczone miary progresji zobowiązań oraz progresji resztowej.

W przypadku obciążeń parafiskalnych należy stwierdzić, że składki na ubezpieczenia społeczne mają charakter także regresywny. Stopa obciążenia z ich tytułu minimalnie maleje w miarę wzrostu dochodów podatników. Natomiast w przypadku analizowanych składek na ubezpieczenie zdrowotne uzyskane wyniki przeciętnych stóp obciążeń z tytułu tego ubezpieczenia wskazują jego proporcjonalny (liniowy) charakter.

Reasumując, należy stwierdzić, że system podatku dochodowego od osób fizycznych wraz z systemem ubezpieczeń społecznych w omawianych latach w małym stopniu wpływały na wysokość i zróżnicowanie dochodów jego podatników. Znikomy wpływ na podział dochodów osób fizycznych oraz wielkość obciążeń podatkowych wynika:

- po pierwsze z faktu, iż obciążenia podatkowe w niewielkim stopniu wznoszą w miarę wzrostu dochodu, co oznacza, że nie są odpowiednio wyższe dla wyższych dochodów, a nawet w kilku przypadkach maleją w miarę wzrostu dochodu, co oznacza, że są niższe dla wyższych dochodów,
- po drugie z obliczeń miar: progresji zobowiązań oraz progresji resztowej, które wskazują, że podatek dochodowy jest w niewielkim stopniu progresywny lub nawet regresywny.

Literatura

Kakwani N., Lambert P.J., *On Measuring Inequality in Taxation: A New Approach*, (97/17), The University of New South Wales, School of Economics, 1997.

Lambert P.J., *The Distribution and Redistribution of Income*, Manchester University Press, Manchester 2001.

REDISTRIBUTION FUNCTION OF PERSONAL FINANCIAL CHARGES IN 2008-2010

Summary: The article tries to define the features of income tax from natural persons and its influence on the tax load for taxpayers. It also presents the significance of national and health insurance in terms of the financial load. The theses suggested by N. Kakwani and P.J. Lambert were used in the realization of the subject. The source information presented in the article was the data concerning taxpayers paying their Personal Tax Income for the years 2008-2010 in the revenue office in Siedlce.

Keywords: redistribution, income tax from individuals.